

[Avaleht](#) > ... > [Kohtumenetlused](#) > [Tsiiviilasjad](#) > [Tõendite Kogumine](#) > [Italy](#)

Tõendite kogumine

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamiskohustust reguleerivad põhimõtted on esitatud tsiviilseadustiku artiklis 2697, milles on sätestatud, et „isikud, kes soovivad kohtus oma õigust teostada, peavad esitama tõendid hagi toetavate asjaolude kohta. Isik, kes vaidlustab nende asjaolude kehtivuse või väidab, et õigus on muutunud või ammendunud, peab esitama tõendid selliseid vastuväiteid toetavate asjaolude kohta“.

Seega peab kindlat õigusmeedet kasutada sooviv isik üldjuhul esitama tõendid oma nõuet toetavate asjaolude kohta. Näiteks hageja, kes taotleb lepingu kohaselt võlgnetava summa tasumist, peab esitama tõendid lepingu olemasolu ja kehtivuse ning lepinguga ette nähtud tähtaja möödumise kohta. Kostja, kes soovib maksimisest keelduda, peab tõendama oma vastuväites esitatud muutvad, takistavad või tühistavad asjaolud, näiteks makse tegemise, võlast vabastamise või selle, et talle võlgnetakse suurem summa.

Kui hageja ei suuda oma hagi põhjendada, jäetakse hagi rahuldamata, olenemata sellest, kas kostja esitab enda kaitseks toetavaid tõendeid või argumente või mitte. Sama kehtib ka kostja puhul, kes hageja suhtes omakorda vastuhagi (*domanda riconvenzionale*) esitab.

Tsiviilseadustiku artikli 2698 kohaselt on õigustühine igasugune kokkulepe, mille eesmärk on üle kanda või muuta tõendamiskohustust seoses võõrandamatu õigusega või mille tõttu muutub ükskõik kumma poole jaoks tema õiguste teostamine ülemäära keeruliseks.

Ebapiisavad tõendid kahjustavad selle poole – hageja või kostja – argumente, kes peab asjaolusid kinnitama või ümber lükkama, sest ebapiisavaid tõendeid peetakse võrdväärseks tõendite puudumisega.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendamiskohustus ei kehti järgmistel juhtudel:

- eelduste korral, st kui seaduses endas on sätestatud teatavate asjaolude tõenduslik väärtus või lubatud kohtul teha teadaoleva asjaolu põhjal järeldusi teadmatu asjaolu kohta (tsiviilseadustiku artikkel 2727).

Eeldused jagunevad järgmiselt:

– õiguslikud eeldused, mis on kehtestatud seadusega ja võivad olla ümberlükatavad (*iuris tantum*), st need on võimalik kummutada, kui esitatakse vastupidist tõendavate tõendid, või ümberlükkamatud (*iuris et de iure*), st neid ei saa kummutada kohtule vastupidist tõendavate tõendite esitamisega;

– lihtsad eeldused, mida kohus peab hoolikalt kaaluma, nõustudes ainult tõsiseltvõetavate, täpsete ja järjepidevate eeldustega. Lihtsate eeldustena ei ole vastuvõetavad sellised asjaolud, mille suhtes ei ole seaduse kohaselt lubatud kasutada tunnistajate ütlusi (tsiviilseadustiku artikkel 2729);

- üldteada asjaolude (*fatti notori*) ehk selliste asjaolude korral, mis on kohtuotsuse tegemise ajal ja kohas üldiselt teada ja mida ei saa kahtluse alla seada (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 115);
- asjaolude korral, mida ei ole vaidlustatud või millega on nõustunud, st selliste asjaolude korral, mille on esitanud mõlemad pooled või millega on nõustunud – sealhulgas vaikimisi – pool, kelle huvides võiks olla need vaidlustada, tingimusel et see pool ilmus kohtusse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 115 lõige 1).

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohtu otsus rahuldada hagi või sellele esitatud vastuväited peab põhinema üksnes asjaoludel, mis on täiel määral – kas siis otseselt või eeldusest lähtuvalt – tõendatud. Tsiviilasjades peab kohus leidma kohtus esitatud tõendite põhjal, et mingi asjaolu on tõenäolisem kui vastupidine.

Kohtuotsus ei tohi tugineda tõendamata asjaoludele isegi juhul, kui need asjaolud on tõenäolised (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 115 lõige 1).

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Itaalia õigussüsteemis lähtutakse tõendite kogumisel põhimõttest, et menetluse ulatuse määravad kindlaks pooled (*principio dispositivo*). See põhimõte on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 115 lõikes 1, mille kohaselt peab kohtuotsus alati põhinema poolte esitatud tõenditel, „välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel“.

Kuid tsiviilkohtumenetluse seadustiku allpool nimetatud artiklites on sätestatud teatavad erandid sellest eeskirjast:

- artikli 117 kohaselt on lubatud poolte mitteametlik küsitlemine;
- artikli 118 kohaselt on lubatud nõuda isikute ja esemete vaatlust;
- artiklite 61 ja 191 kohaselt on kohtul lubatud küsida eksperdiarvamusi;
- artikli 257 kohaselt on kohtul lubatud kutsuda ütlusi andma tunnistaja, keda on nimetanud teine tunnistaja;
- artikli 281-ter kohaselt on ühest kohtunikust koosneval esimese astme üldkohtul (*tribunale*) lubatud anda korraldus tunnistajatelt ütluste võtmiseks, kui poolte esitatud faktikirjelduses nimetatakse isikuid, kes tunduvad olevat asjaoludega kursis.

Töövaidlustes on kohtunikul seadustiku kohaselt rohkem õigusi, eelkõige järgmiste sätete kohaselt:

- artikliga 420 on ette nähtud poolte vaba küsitlemine asja kohtuliku arutamise käigus;
- artikliga 421 on ette nähtud, et kohus võib mis tahes ajal ja omal algatusel anda korralduse mis tahes tõendite vastuvõtmiseks (välja arvatud nn otsustav vanne ehk *giuramento decisorio*), minnes isegi kaugemale tsiviilseadustikus sätestatud piiridest. Seda õigust ei saa kasutada selleks, et tõendada asjaolusid, mida pooled ei ole seaduses sätestatud tähtaja jooksul esitanud. Kui omal algatusel kogutud tõendid on lubatud, on pooltel õigus esitada vastupidised tõendid.

Isikuid, alaealisi ja perekondi puudutavate asjade suhtes on artikli 473-bis lõikes 2 sätestatud, et kohus võib anda korralduse koguda tõendeid, mis ei ole tsiviilseadustiku kohaselt vastuvõetavad, järgides võistlevuse põhimõtet ja õigust esitada vastupidiseid tõendeid. Kohus võib anda korralduse uurida varasid, kaasa arvatud politsei kaudu.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui üks pooltest taotleb tõendite kogumist, võib vastaspool taotleda ümberlökkavate tõendite kogumist, tingimusel et taotlused on esitatud seadusega ette nähtud tähtaja jooksul. Kohus rahuldab mõlemad taotlused, kui tal on alust arvata, et esitatavad asjaolud on kohtuotsuse tegemiseks asjakohased.

Kui kohus tunnistab tõendid vastuvõetavateks, asub ta neid uurima.

Pärast tõendite kogumist hakatakse asja lahendama.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus lükkab tõendite kogumise taotluse tagasi, kui tõendid oleksid seaduse kohaselt kehtetud või lubamatud (näiteks kui esitatakse ainult tunnistajate ütlustel põhinev väide lepingu kohta, mis peab seaduse kohaselt olema kirjalik) või kui asjaolud, mille kohta taotlus esitatakse, ei oleks kohtuotsuse tegemise seisukohalt asjakohased (näiteks tunnistus asjaolu kohta, mis ei ole vaidluse esemega seotud). Kohus võib tagasi lükata ka ülemäärased tõendid asjaolude kohta, mis on juba piisavalt tõendatud.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Itaalia õiguses tehakse vahet dokumentaalsetel ja mittedokumentaalsel tõenditel.

Dokumentaalsed tõendid hõlmavad järgmist:

- avalikud dokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2699 jj);
- eradokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2702 jj);
- telegrammid (tsiviilseadustiku artikkel 2705 jj);
- majapidamisdokumendid ja -andmed (tsiviilseadustiku artikkel 2707);
- äriühingute raamatupidamisdokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2709);
- mehaaniliselt valmistatud koopiad (tsiviilseadustiku artikkel 2712);
- dokumentide ja lepingute ärakirjad (tsiviilseadustiku artikkel 2714 jj).

Mittedokumentaalsed tõendid hõlmavad järgmist:

- tunnistajate ütlused (tsiviilseadustiku artikkel 2721 jj);
- ülestunnistused (tsiviilseadustiku artikkel 2730 jj);
- vande all antud tunnistused (tsiviilseadustiku artikkel 2736 jj);
- vaatlused (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 258 jj).

On olemas ka eksperdiarvamused, millest kohus saab tehnilisi teadmisi, mis tal endal puuduvad.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Kohus aktsepteerib tunnistajate ütlusi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 245). Kohtumääruse alusel peab tunnistaja ilmuma kohtusse ütlusi andma. Kui ta kohtusse ei ilmu, võidakse tema suhtes kohaldada sunnimeetmeid ja rahatrahvi.

Kohus määrab kindlaks tõendite kogumise koha, aja ja viisi. Asjaomase poole taotluse korral toimetab tunnistajale kohtukutse kätte kohtutäitur. Tunnistaja loeb valjusti ette kohustuse rääkida tõtt ning seejärel küsitleb teda kohtunik. Pooled ei tohi tunnistajaid otse küsitleda.

Ekspertid määrab kohus, kes esitab neile küsimusi ja palub neil kohtuistungile ilmuda ja vande all tunnistuse anda. Hiljuti on loodud võimalus, et eksperdid võivad vande all antud tunnistuse saata digitaalselt allkirjastatuna ega pea kohtuistungil osalema (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 193).

Üldjuhul koostavad eksperdid kirjaliku arvamuse, kuid kohus võib samuti paluda neil tulla kohtuistungile, kus neid küsitletakse suuliselt (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 195).

Kirjalikud tõendid saavad menetluse osaks, kui need on lisatud poole toimikusse esimese kohtuse ilmumise ajal või hiljem, võttes arvesse seaduses sätestatud tähtaegu.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Itaalias eristatakse kohtu poolt vabalt hinnatavaid tõendeid ja seadusest tulenevaid tõendeid. Seadusest tulenevad tõendid on kõigi muude tõendite suhtes ülimuslikud. Seadusest tulenevad tõendid on avalikud dokumendid, vande all antud tunnistused ja ülestunnistused.

Avalikud dokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2699 jj) on dokumendid, mille koostab ettenähtud vorminõudeid järgides notar (*notaio*) või muu ametiisik, kellele on antud volitus kinnitada nende dokumentide avalikku laadi kohas, kus dokument koostati. Avalikud dokumendid on täisväärtuslikud tõendid, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et need on võltsitud. Kui see võimalus välja jätta, on avalike dokumentide näol tegemist absoluutsete ja tingimusteta tõenditega asjaolude kohta, mille asjaomane ametiisik enda kinnitusega ise teoks tegi või mis leidsid aset tema juuresolekul. Küll aga peab kohus vabalt hindama nende avalduste tõesust, mille pooled on avalikes dokumentides teinud (st muude tõenditega ei saa tõendada, et avaldust ei tehtud, kuid saab tõendada, et avalduse sisu ei vasta tõele).

1. Ülestunnistus (tsiviilseadustiku artikkel 2730) on ühe poole avaldus, milles tunnistatakse selliste asjaolude tõesust, mis on asjaomasele poolele endale ebasoodsad ning teisele poolele soodsad.

Vanne (tsiviilseadustiku artikkel 2736) on avaldus, mille pool teeb vande all mingi asjaolu tõesuse kohta. Vanne võidakse anda teise poole taotlusel, et kohtu otsust mõjutada, või kohtu taotlusel, kui mingi asjaolu on üksnes osaliselt tõendatud või kui objekti majanduslikku väärtust ei ole võimalik muul viisil kindlaks teha. Praktikas kasutatakse seda väga harva.

2. Ümberlökkamatud eeldused (*presunzioni iuris et de iure*) (tsiviilseadustiku artikkel 2727) on veelgi tõhusamad, sest nende suhtes ei aktsepteerita mingeid ümberlökkavaid tõendeid.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Seaduses on sätestatud, et teatavaid asjaolusid on võimalik tõendada ainult teatavat liiki tõendite abil – mõnel juhul on vajalikud avalikud dokumendid ja teistel juhtudel on vajalikud kirjalikud dokumendid, mis võivad olla avalikud või eradokumendid.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistajad on kohustatud ütlusi andma ning keeldumise, valeütluste andmise ja tõendite esitamata jätmise korral on ette nähtud kriminaalkaristus (kriminaalseadustiku artikkel 372), kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Teatavad isikud on ütluste andmisest vabastatud ning võivad ütluse andmata jätta.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud juhtudel, millele osutatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus: need hõlmavad füüsilisi isikuid, kes võivad keelduda ütlusi andmast, sest nad on kohustatud hoidma ametisaladust, ametlikku saladust või riigisaladust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 256 kohaselt annab kohus prokurörile kohtuistungis protokolli koopia edastamisega teada tunnistajast, kes ilmub kohtusse, kuid keeldub ütlusi andmast ilma nõuetekohase põhjendusega, või kelle puhul on alust arvata, et ta annab valeütlusi või jätab mõningad tõendid esitamata.

Kui tunnistaja jätab kohtusse ilmumata, on kohtul kriminaalmenetluse seadustiku artikli 255 kohaselt õigus anda korraldus, et politsei tunnistaja sunniviisiliselt kohtusse tooks, ja määrata trahv.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Ütlusi ei saa anda füüsilised isikud, kellel on juhtumi asjaoludega seotud isiklikud huvid, isegi kui nad ei ole ametlikult menetlusosalised (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 246).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtunik küsitleb tunnistajat, esitades talle menetluse seisukohast asjakohaseks tunnistatud asjaolude kohta otseseid küsimusi ning selliseid küsimusi, mille esitamist on tunnistaja küsitlemise ajal taotlenud poolte advokaadid.

Videokonverentsi kasutamine ei ole küll tsiviilkohtumenetluse seadustikus sõnaselgelt sätestatud, kuid see ei ole

ka välistatud. Tsviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 202 on sätestatud, et kui uurimist läbi viiv kohtunik annab korralduse tõendeid koguda, „määrab ta kindlaks tõendite kogumise aja, koha ja viisi“.

Hiljuti lisati Itaalia õigusesse võimalus, et kohtuistungid võivad teatud tingimustel toimuda audiovisuaalse kaugside teel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 127-*bis*). Itaalia tsviilkohtumenetluses võib kohtunik anda korralduse kohtuistungi pidamiseks audiovisuaalse kaugside teel, kui kohal peavad olema ainult kaitsja, pooled, prokuratuur ja kohtu abiliikmed. Kui aga tuleb ära kuulata tunnistajaid, peavad nad isiklikult kohtusse ilmuma.

Välisriigi menetluses, kus välisriigi kohtul on luba otse ütlusi võtta, võib asjaomane kohus küsitleda tunnistajat videokonverentsi teel, kui see on selle kohtu asukohariigi menetlusõigusega ette nähtud. Kui ütlusi võtab Itaalia kohus, peab tunnistaja isiklikult kohtusse ilmuma, sest Itaalia õiguses ei ole videokonverentsi teel ütluste andmine lubatud. Loa olemasolu korral võib taotluse esitanud välisriigi kohus ütluste võtmise juures olla, kaasa arvatud videokonverentsi teel.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohus ei võta arvesse mis tahes tõendeid, mida ei esitatud ega aktsepteeritud ametlikult.

Tsviilkohtumenetluses on ebaseaduslikul teel saadud dokumendid tavaliselt aktsepteeritavad, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti. See ei mõjuta selle poole kriminaalvastutust, kes asjaomase dokumendi hankimiseks süüteo toime pani.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poole antud ütlusi, mis tulevad talle kasuks, ei võeta arvesse tõenditena. Ametliku küsitlemise käigus tehtud ülestunnistus (millel on seega negatiivsed tagajärjed) läheb siiski arvesse negatiivse tõendina selle teinud poole vastu. Avalduse teinud poolele ebasoodsad avaldused lähevad arvesse ka siis, kui need on tehtud väljaspool kohtumenetlust, näiteks kirjas.

4 Kas see liikmesriik on kooskõlas tõendite kogumise määruse artikli 2 lõikega 1 määranud kindlaks muud asutused, kes on määruse alusel pädevad koguma tõendeid tsviil- ja kaubandusajades toimuvates kohtumenetlustes? Kui jah, siis millises menetluses nad on pädevad tõendeid koguma? Kas nad võivad taotleda tõendite kogumist või aidata kaasa ka tõendite kogumisele teise liikmesriigi taotluse alusel? Vt ka tõendite kogumise määruse artikli 2 lõike 1 kohane teatis

Itaalias ei tunnustata ühtegi muud ametiasutust peale kohtu.

Viimati uuendatud: 05/01/2026

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.